

Szücs Péter alezredes:

A MAGYAR EGYSÉG- ÉS ALEGYSÉGSZINTŰ KATONAI VEZETÉS SZABÁLYOZÁSI HÁTTERE

DOI: [10.35926/HSZ.2022.6.7](https://doi.org/10.35926/HSZ.2022.6.7)

ÖSSZEFOGLALÓ: A magyar katonai vezetőkkel szemben támasztott követelmények, elvárások, valamint a végrehajtandó feladataik jogszabályi alapon állnak. E szabályzók ismerete számukra elengedhetetlen fontosságú a feladataik elvégzéséhez. A jogszabályi környezetből eredő hatáskör ruhazza fel őket azzal a megfelelő hatalommal, amely segítséget nyújt a mindennapi kihívásokkal szembeni megfelelésben, utat mutat a katonai vezetés feladatainak megoldásában, valamint megfogalmazza azokat az irányelveket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a beosztott katonákat és honvédelmi alkalmazottakat a szervezeti célok elérése érdekében vezessék.

KULCSSZAVAK: katonai vezető, katonai vezetői követelmények, szabályzói háttér

A SZERZŐRŐL:

Szücs Péter alezredes, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi Doktori Iskola hallgatója (ORCID: 0000-0003-3026-128X)

BEVEZETÉS

Tanulmányomban azt vizsgálom, hogy milyen szabályzók határozzák meg és segítik a magyar katonai vezetők mindennapi munkáját. Nagyon sok jogszabály van, amelyek egymásra épülve taglalják a Magyar Honvédség feladatait, sok közülük konkrétan említi a katonai vezetőt is, akin keresztül a feladatok végrehajtása megvalósul.

A jogszabályok megfelelő ismerete nagyon fontos. Ez ruhazza fel a katonai vezetőket megfelelő jog- és hatáskörrel a feladatok ellátására; a jogszabályok nem kellő ismerete azonban nem mentesíti a katonai vezetőket a felelősség alól. A mai kor követelményeinek való megfelelés közben a minket körülvevő biztonsági környezetben még fontosabb, hogy a katonai vezetők szem előtt tartásuk e jogszabályok ismeretét. Nemcsak hétköznapi környezetben kell döntéseket hozni.¹ Gondoljunk például a migrációs válsághelyzet kezelésére a déli határszakaszon, vagy az orosz–ukrán háború menekültjeinek fogadására, a határ menti településeken történő jelenlét fokozására és az egészségügyi veszélyhelyzet során a kórházakban a katonák által az egészségügyi dolgozók részére nyújtott segítségre,² valamint a rendőrséggel közös járőrözésekre a városok utcáin, segítve ezzel az esetleges kijárási korlátozás és az egészségügyi rendszabályok betartását. A kor követelményei magasabbak,

¹ Ujházy László: Felkészítés a NATO összhaderőnemi kötelekei parancsnokságain rendszeresített beosztásokra. Honvédségi Szemle, 2008/1., 30. https://www.researchgate.net/publication/345939219_Felkeszites_a_NATO_osszhaderonemi_kotelekei_parancsnoksagain_rendszerezett_beosztasokra (Letöltés időpontja: 2022. 04. 26.)

² Petruska Ferenc: A katonák szerepe a pandémia visszaszorításában. Katonai Jogi és Hadijogi Szemle, 2020/1., 215–216. http://real-j.mtak.hu/21731/1/Katonai_jogi_szemle_2020_8_1_.pdf (Letöltés időpontja: 2022. 04. 26.)

mint valaha is voltak, a különleges jogrendi időszakok vezetése pedig sajátos hatalommal is felruházta a katonai vezetőket.³

Intenzívebb lett a Magyar Honvédség igénybevétele a korábbi évekhez képest, és ezáltal nőtt a társadalmi szerepvállalása is. A magyar haderő megítélése pedig az egységes megjelenésen, az egyöntetű feladatellátáson, a fegyelmezett feladat-végrehajtáson múlik, ami kialakítja az első benyomást, amely alapján nemcsak a katonát ítélik meg, hanem rajta keresztül az egész Magyar Honvédséget, ezzel megalapozva a bizalmat és az elismerést a haderővel és a szakmával szemben. A társadalmi szerepvállalás növekedése következtében a társadalomnak a katonákkal szemben támasztott elvárásai is nőttek. Az ezeknek való megfelelés nem könnyű feladat; a kihívás a katonai vezetői feladatellátást még nehezebbé teszi, így egyértelműen felértékelődik a jogszabályi környezet ismerete.

JOGSZABÁLYI HÁTTÉR

Magyarország Alaptörvénye

A Magyar Honvédség feladatát az Alaptörvény 45. cikke fogalmazza meg, ebből az 1. és az 5. pontot emelem ki:

„(1) Magyarország fegyveres ereje a Magyar Honvédség. A Magyar Honvédség alapvető feladata Magyarország függetlenségének, területi épségének és határainak katonai védelme, nemzetközi szerződésből eredő közös védelmi és békefenntartó feladatok ellátása, valamint a nemzetközi jog szabályaival összhangban humanitárius tevékenység végzése.

(5) A Magyar Honvédség szervezetére, feladataira, irányítására és vezetésére, működésére vonatkozó részletes szabályokat sarkalatos törvény határozza meg.”⁴

Mindkét pont értelmezése fontos iránymutatás, hisz ebből a katonai vezetőknek képesnek kell lenniük leképezni az őket érintő feladatokat. Az Alaptörvény a legmagasabb szintű jogforrás, amely alapként szolgál minden további rendelet, utasítás vagy szabályzat kidolgozására.

Magyarország Nemzeti Katonai Stratégiája

A kormány 1393/2021. (VI. 24.) határozata leírja Magyarország katonai stratégiáját, amelyben az 5.1.1. pont konkrétan foglalkozik a vezetés-irányítási képességekkel.

„Kialakításra kerül a béke, válság és védelem különböző időszakain átnyúló, küldetés-orientált vezetés-irányítás struktúrája és eljárásrendje. A parancsnoki munkát minden vezetési szinten továbbra is az önállóság, a kezdeményezőkézség, a felelősségvállalás és a megfontolt kockázatvállalás fogja jellemezni.”⁵

Ebben a határozatban egyértelműen megfogalmazták azt, hogy a katonai vezetőkkel szemben mik az elvárások:

³ Kádár Pál: A kivételes hatalomtól a különleges jogrend idején bevezethető intézkedésekig. *Katonai Jogi és Hadijogi Szemle*, 2014/1., 5–46. http://epa.oszk.hu/02500/02511/00002/pdf/EPA02511_katonai_jogi_szemle_2014_01.pdf (Letöltés időpontja: 2022. 04. 25.)

⁴ Magyarország Alaptörvénye (2011. április 15.). *Jogtár*. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100425.atv> (Letöltés időpontja: 2022. 04. 10.)

⁵ Nemzeti Katonai Stratégia. [honvedelem.hu](https://honvedelem.hu/hirek/nemzeti-katonai-strategia.html), 2021. 12. 04. <https://honvedelem.hu/hirek/nemzeti-katonai-strategia.html> (Letöltés időpontja: 2022. 04. 10.)

- önállóság: megfelelő keretek között lévő, a szervezeti célok és előjárói szándék figyelembevételével kialakított egyéni működés és vezetés;
- kezdeményezőkézség: a haladás és a fejlődés vagy az előny megragadása és megszerzése érdekében kialakított egyéni magatartás;
- felelősségvállalás: a jó és a rossz tudatos döntések vagy a jó és a hibás tevékenység okozatának a teherviselése;
- megfontolt kockázatvállalás: észszerű határok között meghozott döntés egy pozitívnak vélt és kívánt cél elérése érdekében.

Ezek a követelmények ma már minden katonai vezető számára alapvetőnek számítanak. Az ismeretük és az alkalmazásuk minden vezetői szinten elengedhetetlen.

Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiája

A következő vizsgált jogszabály a kormány 1163/2020. (IV. 21.) határozata Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról, amely a 179. pontjában rendelkezik az országot érintő feladatokról. Természetesen ebben is érinti a Magyar Honvédségre vonatkozó követelményeket, elvárásokat. Két pontot emelek ki:

„134. Hazánk katonai értelemben vett biztonságának letéteményese a Magyar Honvédség, amelynek önállóan és szövetségi együttműködésben is képesnek kell lennie a Magyarországot ért fegyveres agresszió elhárítására, valamint a hibrid támadások kivédésére irányuló összkormányzati erőfeszítések támogatására.

135. A Magyar Honvédségnek jól felszerelt és jól kiképzett erőkkel, valamint rugalmas, hatékonyan alkalmazható, telepíthető és fenntartható, a szükséges mértékben interoperábilis képességekkel kell rendelkeznie, a mennyiségi mellett a minőségi mutatók javítására törekedve. Hagyományos országvédelmi és nemzetközi válságkezelési feladatai mellett egyaránt alkalmasnak kell lennie a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet, vagy a terrorveszély-helyzet kezeléséhez történő hozzájárulásra, a hibrid támadások elhárításában való szerepvállalásra, valamint a természeti vagy ipari katasztrófák következményeinek felszámolásában való közreműködésre. A haderőt úgy kell fejleszteni, hogy képes legyen hatásokat kiváltani a hazánk szempontjából releváns összes művelési térben: a szárazföldön, a levegőben és a kibertérben egyaránt.”⁶

Ebben a két pontban részletezve vannak elvárások, feladatok, melyek komplexitása olyan követelményeket támaszt a katonai vezetőkkel szemben, amelyeknek meg kell felelniük a kívánt cél elérése és az eredményes feladatvégrehajtás érdekében.

Sarkalatos törvény

Az Alaptörvényben említett sarkalatos törvény, amelyben először meghatározták a parancsnok fogalmát.

„31. A parancsnok 48. § (1) A katonai szervezet élén a parancsnok, vezető (a továbbiakban együtt: parancsnok) áll, aki a jogszabályok és az előjárók által meghatározott keretek között vezeti a katonai szervezetet. A parancsnok szolgálati hatásköre kiterjed az általa vezetett

⁶ 1163/2020. (IV. 21.) Korm. határozat Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról. Jogtár. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A20H1163.KOR&txtrefereer=00000001.txt> (Letöltés időpontja: 2022. 04. 11.)

katonai szervezet működésének minden területére. A parancsnok a katonai szervezet szolgálati viszonyban álló állományának szolgálati előjárója, a más jogviszonyban álló állományának felettese. A parancsnokot az arra hatáskörrel rendelkező előjáró nevezi ki.

(2) A parancsnok teljes felelősséggel tartozik a katonai szervezet hadrafoghatóságáért, a személyi állomány felkészítéséért és kiképzéséért, a működés biztosításáért, az állomány fegyelméért, a neki alárendelt katonai szervezet eredményes tevékenységéért, gazdálkodásáért, az előjárók parancsainak végrehajtásáért és a törvényesség betartásáért.⁷⁷

Ez a két pont ruházta fel a katonai vezetőt a megfelelő hatáskörrel ahhoz, hogy az alárendeltségébe tartozó katonákat, alegységeket irányítsa, vezesse. Természetesen ezek alapján bontják le egység- és alegységszintre a parancsnoki beosztások további jog- és hatáskörét, feladatrendszerét, ezeket jelenleg a Magyar Honvédség hatályos Szolgálati Szabályzata határozza meg. Bármennyire is támadható az előbb említett szabályzat a kiadásának dátuma miatt, amely jóval korábbi, mint az Alaptörvény vagy a Magyar Honvédség sarkalatos törvénye, ez az egyetlen olyan szabályzat, amely részletekbe menően, beosztásonként, vezetői szintekre bontva határozza meg a katonai vezetők feladatait. Azóta sem készült ilyen átfogó és részletes leírás, amely megfelelő alapot tud adni egyes katonai vezetői beosztások betöltésével járó követelmények megfogalmazására.

A Magyar Honvédség Szolgálati Szabályzata⁸

A teljesség igénye nélkül a szolgálati szabályzat a következő vezetői beosztások tekintetében részletezi a beosztást betöltő katonák kötetelmeit:

- parancsnok
- egységparancsnok
- egységparancsnok-helyettes
- egységtörzsfőnök
- egység-felderítőfőnök
- egység-hadműveleti főnök
- egység-logisztikai főnök
- egységkiképzési főnök
- egység-híradó- és informatikai főnök
- egység-személyügyi főnök
- egységjogi és -igazgatási főnök
- egységvezénylő zászlós
- zászlóaljparancsnok
- zászlóalj-vezénylőzászlós
- századparancsnok
- századvezénylő zászlós
- szakaszparancsnok
- szakaszvezénylő altiszt
- rajparancsnok

⁷ 2011. évi CXIII. törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről. Jogtár. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100113.tv> (Letöltés időpontja: 2022. 04. 10.)

⁸ 24/2005. (VI. 30.) HM rendelet a Magyar Honvédség Szolgálati Szabályzatának kiadásáról. Jogtár, 56–96. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0500024.hm> (Letöltés időpontja: 2022. 04. 10.)

A beosztásokhoz tartozó kötelek nagyon hasonlóak, azokat megfelelően szintezve fogalmazták meg, és jól lekövethetők egységparancsnoktól rajparancsnokig, illetve egységzászlóstól egészen vezénylő altisztig.

A parancsnoki beosztásoknál – általánosságban – a következőket határozták meg:

- készüljön fel a készenlétfokozás feladataira és a készenléti szolgálatok ellátására;
- tartson fegyelmet;
- szervezze és tervezzé a kiképzést;
- irányítsa az egység vagy az alegység napirendjét;
- követelje meg a haditechnikai eszközök hadrafoghatóságát;
- tartson állománygyűlést és fogadónapot;
- hajtson végre ellenőrzéseket;
- tartassa be a tűz-, munka- és környezetvédelmi rendszabályokat;
- tervezzén, majd hajtson, hajtasson végre ellenőrzéseket;
- gondoskodjon az alárendelt vezetők szakmai fejlődéséről;
- ismerje az alárendelt vezetőinek a szakmai képességeit, családi hátterét, személyes körülményeit, szakmai és szolgálati törekvéseit;
- ismerje az alegység katonáit, azok szociális helyzetét;
- személyes példamutatással vezessen.

A vezénylőzászlósi/altiszt beosztásoknál általánosságban a következőket határozták meg:

- személyesen vezesse az alárendelt altiszteket, gondoskodjon fejlődésükről;
- tervezzén, szervezzén és vezessen oktató módszertani felkészítéseket az alárendelt altisztek részére;
- tartson altiszt és legénységi állománygyűléseket;
- ismerje az egység vagy alegység katonáit, azok szociális helyzetét;
- ismerje az alárendelt altisztek szakmai képességeit, családi hátterét, személyes körülményeit, szakmai és szolgálati törekvéseit;
- véleményezze az alárendelt altiszt állomány beiskolázási tervét;
- ismerje a katonák mentális, egészségügyi állapotát és fizikai állapot-szintjét;
- ellenőrizze az állomány szolgálati tevékenységét.

Katonai Etikai Kódex

A Katonai Etikai Kódex részletesen ír arról, hogy a katonai vezetőkre vonatkozóan melyek azok a viselkedési irányelvek, amelyeket szem előtt tartva kell vezetni a beosztottakat. Leírja, hogyan kell viselkedni a beosztottak előtt különböző helyzetekben. Említi a segítségnyújtás fontosságát, a részlehadjárás és befolyásolhatóság nélküli vezetést. Az egyetlen olyan szabályzó, amely kiemeli a nemi szerepek okozta feszültségek csökkentésére történő felhívást. Természetesen a példamutatást, a bajtársiasságot, a felelősségvállalást és a következetességet is említi.

A Katonai Etikai Kódex egy nagyon jól összeszedett iránymutatás, amely a Szolgálati Szabályzattal együtt kellő alapot biztosít minden szintű katonai vezető számára, rajparancsnoktól egységparancsnokig. A Katonai Etikai Kódexből néhány követelményt emelek ki a teljesség igénye nélkül.

„A parancsnoki (vezetői) magatartás legfontosabb jellemzői:

- segíti a nemek közötti esélyegyenlőség megvalósulását;
- intézkedéseiben, szakmai tevékenységén túl példamutatásával is elősegíti, hogy az általa irányított szervezet tagjai egységes, bajtársi értékekben gondolkodó, a szervezeti célok megvalósításáért hatékonyan együttműködő közösséget alkossanak;

- a jó modor és kulturált magatartás keretei között, határozott stílusban tárgyalt, olyan hangnemet használ, amely alkalmas a vezetői tekintély fenntartására, de nem sérti az emberi méltóságot, a személyiségi jogokat, az egyének önbecsülését;
- a konfliktusok kezelésében határozottan, késedelem nélkül jár el, körültekintő és a szükséges mértékben tapintatos;
- a lehetőségek figyelembevételével segíti nehézségekkel küzdő munkatársait, növeli egészséges önbizalmukat, szakmai és emberi problémáik iránt tapintatos, megértő és türelmes...⁹

A Magyar Honvédség Törzsszolgálati Szabályzata¹⁰

Az Ált/216-os szabályzat nem nyilvános minősítése miatt a tartalmáról részletekbe menően nem írhatok. A kutatásom során azonban mindenképp említenem kell a szabályzat fontosságát, amely nem egyénileg és beosztástól függően határozza meg a katonai vezetők feladatait, hanem a műveletek tervezéséhez és az azokkal kapcsolatos feladatok elvégzéséhez ad útmutatót. Természetesen e feladatok elvégzése is katonai vezetők iránymutatásai alapján, az adott törzs elemeinek bevonásával történik meg, így ez a szabályzat fontos kelléke kell, hogy legyen az egység- és az alegységszintű vezetők számára, amelynek használata kiegészül a harcsszabállyal.

A Magyar Honvédség Szárazföldi Haderőnemének Harcsszabályzata¹¹

Az Ált/59-es szabályzat a Törzsszolgálati Szabályzathoz hasonlóan speciális feladatokat tartalmaz, ebben azonban alegységszintű vezetők (szakaszparancsnok, rajparancsnok és vezénylő altiszt) részére határoz meg feladatokat, valamint említést tesz általánosságban is a parancsnok köteleiről. Rendeltetése, hogy meghatározza a harccal kapcsolatos feladatokat, valamint az azzal kapcsolatos tevékenységek végrehajtásának módjait. Az alegységszintű vezetők részére megfelelő iránymutatást ad a harc előtti és alatti tevékenységekről, a katonai döntéshozatalról és a küldetésorientált katonai vezetés¹² jelentőségéről.

IDEOLÓGIAI HÁTTÉR

Fontosnak tartom megemlíteni, hogy a jogszabályok által leírt kötelek kiegészülnek a katonai szervezeti kultúrából,¹³ a történelmi hagyományokból és az ideológiákból eredeztethető elvárásokkal is. A katonai szervezetek nem véletlenül választanak maguknak névadókat.

⁹ 67/2003. (HK 18.) HM utasítás a „Katonai Etikai Kódex” közzétételéről, a „Honvédségi Etikai Tanács” létesítéséről és feladatairól. Jogtar. <https://net.jogtar.hu/getpdf?docid=A03U0067.HM&targetdate=&printTitle=67/2003.+%28HK+18.%29+HM+utas%C3%ADt%C3%A1s&getdoc=1> (Letöltés időpontja: 2022. 04. 10.)

¹⁰ Ált/216. A Magyar Honvédség Törzsszolgálati Szabályzata.

¹¹ Ált/59. A Magyar Honvédség Szárazföldi Haderőnemének Harcsszabályzata.

¹² A küldetésorientált katonai vezetés lényege, hogy az alárendelték számára csak egy keretjellegű célt határoznak meg a feladatszabás során, de a célhoz vezető utat nem. Lásd Lippai Péter: A küldetésorientált vezetés lehetőségei és korlátai. Sereg Szemle, 2009/2., 32. <https://honvedelem.hu/images/media/5f58c5247deda680916938.pdf> (Letöltés időpontja: 2022. 07. 20.)

¹³ Krizsbai János: A szervezeti stratégia, struktúra és kultúra új egységének kialakítása a honvédségben. Honvédségi Szemle, 2020/2., 12–19. <http://real.mtak.hu/107514/1/40-Kezirat-161-1-10-20200312.pdf> (Letöltés időpontja: 2022. 04. 13.)

A történelemből merítve döntik el, hogy ki az az egységükre jellemző vonásokkal rendelkező történelmi személy, akinek munkásságában vagy esetleg tetteiben kapcsolódás van az adott katonai szervezet alaprendeltetési feladataihoz.

Gondoljunk vitéz Szentgyörgyi Dezsőre,¹⁴ vitéz Bertalan Árpádra¹⁵ vagy vitéz Szurmay Sándorra,¹⁶ akik mind egy-egy magyar katonai szervezet névadói lettek. A történelmi személyek mögött kimagasló tettek vannak, amelyek követendő példák, és ezek a katonai szervezeti kultúra részévé válnak, amelyek már a katonai szervezetben szolgálók részére, kiemelkedően a katonai vezetők számára követelményként jelennek meg. Ezekből merítve és a kor jogi szabályzóit figyelembe véve sikeresen lehet a katonai vezetők részére egy hagyományokat tisztelő és ápoló, mégis modern és a jövőbe mutató irányelvet megfogalmazni, ami mindenki számára elfogadható.

Ilyen például az Altishti hitvallás is. Eredete 2015-re vezethető vissza. Mai napig az altisztavatás egyik pillére, amely a legtöbb altiszt irodájában a falra kirakva megtalálható. A hitvallás, a Magyar Honvédség vezénylőzászlósi kara által összeállított, a katonai etikai kódexet és az altishti hivatásra jellemző követelményeket összefoglaló elkötelezettség. A hitvallást az akkori honvédelmi miniszter és vezérkari főnök jóváhagyásával hívták életre, és a benne foglaltak mára minden altiszt számára alapkövetelményként jelentkeznek, különös tekintettel a vezetői beosztást betöltők számára. Íme a szövege:

„Honvéd Altiszt vagyok Hazám védelmezője!

Erős hittel, erős akarattal szolgálom Nemzetem, mert az erős akarat minden akadályt legyőz, erős akarat, csak erős hitből fakad! Tudatában vagyok, hogy a Hazám iránti elkötelezett szolgálat céljai nagyobbak egyetlen személy érdekeinél. Ha a szolgálat megköveteli, életem áldozom Hazámért. Altisztként Magyarország és a magyar nemzet, a Honvédség és alárendeltjeim érdekeit a sajátom elé helyezem. Úgy teljesítem a kötelességem, hogy nem gondolok elismerésre és haszonszerzésre. Bátran szembenézek a szolgálatomból adódó kihívásokkal, veszélyekkel és viszontagságokkal, legyenek azok fizikai, lelki vagy erkölcsi természetűek. Tudatában vagyok, hogy a bátorság adja azt az erőt, amelytől a harci szellem függ. Személyes bátorságom úgy építem, hogy nap mint nap kiállok azokért az értékekért, melyekről tudom, hogy tiszteletre méltóak, és azok szerint cselekszem. Mindig és minden körülmények között lojális vagyok társaimhoz, parancsnokaimhoz és szolgálatom céljaihoz. Tudatában vagyok, hogy a Nemzet és a Magyar Honvédség számít elkötelezett szolgálatomra. Küzdök minden olyan esemény, eszme és irányvonal ellen, ami kompromittálja Hazámat, a Magyar Honvédséget, bajtársaimat, parancsnokaimat. Szolgálatomat minden időben pártpolitikától függetlenül, a Nemzet egészének javára végzem. Altisztként hivatásom mestere vagyok. Személyes ambícióimat, tudásomat és időmet arra használom, hogy szakterületemen minél képzetesebb és hatékonyabb legyek. Töreksem a folyamatos fejlődésre, az új eljárások

¹⁴ A kecskeméti MH 59. Szentgyörgyi Dezső Repülőbázis névadója, a Magyar Királyi Honvéd Légierő legeredményesebb vadászpilótája. Lásd Balatoni Kitti: Szentgyörgyi Dezsőre emlékeztek. Honvedelem.hu, 2021. 09. 14. <https://honvedelem.hu/hirek/szentgyorgyi-dezsore-emlekeztek.html> (Letöltés időpontja: 2022. 04. 13.)

¹⁵ A szolnoki MH 2. vitéz Bertalan Árpád Különleges Rendeltetésű Dandár névadója, a magyar katonai ejtőernyőzés megalapítója. Lásd Gáll Gábor: Nyolcvan éve hunyt el vitéz Bertalan Árpád, a magyar katonai ejtőernyőzés megalapítója. Honvedelem.hu, 2021. 04. 12. <https://honvedelem.hu/hirek/nyolcvan-eve-hunyt-el-vitez-bertalan-arpad-a-magyar-katonai-ejtoernyozes-megalapitoja.html> (Letöltés időpontja: 2022. 04. 13.)

¹⁶ Az MH vitéz Szurmay Sándor Budapest Helyőrség Dandár névadója, kiemelkedő katona, vezérezredes. Lásd MH vitéz Szurmay Sándor Budapest Helyőrség Dandár. Honvedelem.hu, 2020. 07. 31. <https://honvedelem.hu/alakulat/mh-vitez-szurmay-sandor-budapest-helyorseg-dandar.html> (Letöltés időpontja: 2022. 04. 13.)

elsajátítására. Az előírásokat, szabályzatokat következetesen betartom és betartatom. Elfogadom és tisztetem a magyar és az egyetemes kultúra örökségét, a történelmi múltat, a katonahagyományokat és az ezeket megjelenítő jelképeket. Soha nem feledem, hogy Hazám védelmezője vagyok, Honvéd Altiszt!¹⁷

Az aláhúzott szavak a korábban említett jogszabályi hátterekben megfogalmazott, katonai vezetőkkel szemben támasztott elvárások vagy követelmények, amelyek itt is megjelennek. A hitvallás ezért – látható módon – egyfajta követelménymeghatározás is.

Ehhez hasonló tartalommal és jelentéssel, valamint érték meghatározással és követelménytámasztással jár a katonai honvéd/altiszti/tiszti eskü is, ha a szövegét értelmezzük. „Én ... esküszöm, hogy Magyarországot híven szolgálom, hűséges honvédje (tisztje/altisztje) leszek. Magyarország függetlenségét, az állampolgárok jogait és szabadságát bátran, az Alaptörvény és a törvények betartásával és betartatásával, a rám bízott honvédek és fegyverek erejével, életem árán is megvédem. Előljárom parancsainak engedelmeskedem, alárendeltjeimet jogaik tiszteletben tartásával vezetem, róluk emberséggel és felelősséggel gondoskodom. Isten engem úgy segítjen!”¹⁸

A katonai vezetőkkel szemben támasztott ideológiából vagy identitásból eredő követelmények ugyanolyan fontosak, mint a jogszabályokban vagy szabályzatokban leírtak. Ezek azok a követelmények, amelyeket a szervezeti kultúra állít a katonai vezetőkkel szemben. Elfogadása és közvetítése a beosztott állomány felé elengedhetetlenül fontos. A jól megválasztott, mindenki által elfogadott ideológiák pedig egy idő után beépülnek a jogszabályokba, úgy irányítják tovább a katonai szervezetek működését. Ez az út sokszor nagyon hosszú és nagyon rögzös, de a jogszabályok alkotta környezet az, amivel a katonai vezetőknek minden szinten számolniuk kell, hisz ez adja a felhatalmazást részükre a beosztásból adódó kötelemeik ellátására és a hatalom gyakorlására.

ÖSSZEGZÉS

A tanulmányban említett szabályzók mindegyike jogszabályi alapokon nyugszik. Jól látható az összegyűjtött információkból, hogy milyen követelményeknek, elvárásoknak, kötelemeleknek kell megfelelnie egy katonai vezetőnek, legyen az rajparancsnok, zászlóaljparancsnok, vagy akár dandárparancsnok.

A katonák vezetése békében, válsághelyzetben vagy háborúban mindig nagy felelősség. Mindegyik szabályzó egyértelműen ír arról, hogy nem szabad csak katonákként tekinteni rájuk, az embert is látni kell bennük, akiknek a vezetése szabályozott keretek között kell hogy történjen, figyelembe véve a katonák képességét a szervezeti célok elérése érdekében. Szinte kivétel nélkül hangsúlyozzák azt, hogy mennyire fontos a példamutatás, az önfegyelem vagy akár az együttérzés, megértés képessége.¹⁹ A katonai vezetőknek ismerniük kell azokat az előírásokat, amelyeknek meg kell felelniük, vagy szükség esetén mankóként használniuk bizonytalannak tűnő vagy új esetek kapcsán.

¹⁷ Altiszti Hitvallás. Magyar Honvédség Egészségügyi Központ. <https://www.mhek.hu/altiszti-hitvallas.html> (Letöltés időpontja: 2022. 07. 20.)

¹⁸ 2011. évi CXIII. törvény: i. m. 40. § (3).

¹⁹ Czuprák Ottó – Kovács Gábor: Vezetés- és szervezélmélet. Nemzeti Köszolgálati Egyetem, Budapest, 2013, 38–39.

Tanulmányom egyik konklúziója, hogy szükség lenne egy vezetési kézikönyvre, amely összefoglalóan, részletesen, vezetői szintenként tartalmazza a feladatokat és az elvárásokat, amely mindig minden katonai vezető számára elérhető, akár a zsebében van, kinyomtatva, akár elektronikus tárhelyen. Annak használata pedig számára folyamatos segítséget képes adni a mai kor kihívásai közben azzal kapcsolatban, hogyan is kell megfelelni azoknak a követelményeknek, amelyekkel nap mint nap szembekerülnek. Természetesen tisztában vagyok azzal, hogy egy kézikönyv nem old meg minden szituációt és nem ad választ minden helyzetre, de képes megfelelően utat mutatni, ami elengedhetetlenül fontos lehet a katonai vezetők számára. Korábban volt ilyen kiadvány.²⁰

A végzős honvéd tisztjelöltek számára készült egy zsebkönyv, amely segíti a kezdő tiszteket a pályán történő eligazodásban, valamint a kezdeti kihívások kezelésében.²¹ Talán ez a kötet áll a legközelebb a fent elmondottakhoz, és jól mutatja azt, hogy mennyire nagy szükség van egy összefoglaló kézikönyvre, amely gyakorlati tapasztalatokból merítve, jogszabályi alapokra helyezve támogatja és segíti a katonai vezetők munkáját.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- 1163/2020. (IV. 21.) Korm. határozat Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról. Jogtár. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A20H1163.KOR&txtreferer=00000001.txt>
- 2011. évi CXIII. törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről. Jogtár. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100113.tv>
- 24/2005. (VI. 30.) HM rendelet a Magyar Honvédség Szolgálati Szabályzatának kiadásáról. Jogtár. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0500024.hm>
- 67/2003. (HK 18.) HM utasítás a „Katonai Etikai Kódex” közzétételéről, a „Honvédségi Etikai Tanács” létesítéséről és feladatairól. Jogtár. <https://net.jogtar.hu/getpdf?docid=A03U0067.HM&targetdate=&printTitle=67/2003.+%28HK+18.%29+HM+utas%C3%ADt%C3%A1s&getdoc=1>
- Ált/216. A Magyar Honvédség Törzsszolgálati Szabályzata.
- Ált/59. A Magyar Honvédség Szárazföldi Haderőnemének Harcshabályzata.
- Altiszti Hitvallás. Magyar Honvédség Egészségügyi Központ. <https://www.mhek.hu/altiszti-hitvallas.html>
- Balatoni Kitti: *Szentgyörgyi Dezsőre emlékeztek*. Honvedelem.hu, 2021. 09. 14. <https://honvedelem.hu/hirek/szentgyorgyi-dezsore-emlekeztek.html>
- Berger Károly: *A vezetés kézikönyve I–II*. Budapest, Stádium, 1936.
- Czuprák Ottó – Kovács Gábor: *Vezetés- és szervezésmélelet*. Nemzeti Közszerzői Egyetem, Budapest, 2013.
- Gáll Gábor: *Nyolcvan éve hunyt el vitéz Bartalan Árpád, a magyar katonai ejtőernyőzés megalapítója*. Honvedelem.hu, 2021. 04. 12. <https://honvedelem.hu/hirek/nyolcvan-eve-hunyt-el-vitez-bertalan-arpad-a-magyar-katonai-ejtoernyozes-megalapitoja.html>
- Kádár Pál: *A kivételes hatalomtól a különleges jogrend idején bevezethető intézkedésekig*. Katonai Jogi és Hadijogi Szemle, 2014/1., 5–46. http://epa.oszk.hu/02500/02511/00002/pdf/EPA02511_katonai_jogi_szemle_2014_01.pdf

²⁰ Berger Károly: *A vezetés kézikönyve I–II*. Budapest, Stádium, 1936.

²¹ Krizsbai János: *Fiataltisztek zsebkönyve*. Hatodik, javított kiadás. Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, 2021. https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/16691/Web_PDF_Fiataltisztek_zsebkonyve_2021.pdf;jsessionid=B752FCF24966CB37BEC5EE085C7DB192?sequence=1 (Letöltés időpontja: 2022. 04. 15.)

- Krizbai János: *A szervezeti stratégia, struktúra és kultúra új egységének kialakítása a honvédségben*. Honvédségi Szemle, 2020/2., 12–19. <http://real.mtak.hu/107514/1/40-Kezirat-161-1-10-20200312.pdf>; DOI: 10.35926/HSZ.2020.2.2
- Krizbai János: *Fiataltisztek zsebkönyve*. Hatodik, javított kiadás. Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, 2021. https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/16691/Web_PDF_Fiataltisztek_zsebkonyve_2021.pdf;jsessionid=B752FCF24966CB37BEC5EE085C7DB192?sequence=1
- Lippai Péter: *A küldetésorientált vezetés lehetőségei és korlátai*. Sereg Szemle, 2009/2., 30–44. <https://honvedelem.hu/images/media/5f58c5247deda680916938.pdf>
- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 15.). Jogtár. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100425.atv>
- MH vitéz Szurmay Sándor Budapest Helyőrség Dandár. Honvedelem.hu, 2020. 07. 31. <https://honvedelem.hu/alakulat/mh-vitez-szurmay-sandor-budapest-helyorseg-dandar.html>
- Nemzeti Katonai Stratégia. Honvédelem.hu, 2021. 12. 04. <https://honvedelem.hu/hirek/nemzeti-katonai-strategia.html>
- Petruska Ferenc: *A katonák szerepe a pandémia visszaszorításában*. Katonai Jogi és Hadijogi Szemle, 2020/1., 205–233. http://real-j.mtak.hu/21731/1/Katonai_jogi_szemle_2020_8_1_.pdf
- Ujházy László: *Felkészítés a NATO összhaderőnemi kötelekei parancsnokságain rendszeresített beosztásokra*. Honvédségi Szemle, 2008/1., 30–31. https://www.researchgate.net/publication/345939219_Felkeszites_a_NATO_osszhaderonemi_kotelekei_parancsnoksagain_rendszerezitett_beosztasokra